

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΚΛΕΙΝΩΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

«ΟΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ»

Παρασκευή, 7 Νοεμβρίου 2008

Αμφιθέατρο Γυμνασίου Κάτω Κλεινών

INTERREG III

Η δράση χρηματοδοτείται από την Κοινοτική Πρωτοβουλία Interreg III,
Πρόγραμμα Γετνίασης Ελλάδα – Π.Γ.Δ.Μ.
Συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής
Ανάπτυξης και κατά 25% από εθνικούς πόρους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A/A	ΤΙΤΛΟΣ & ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ	ΣΕΛΙΔΑ
1.	Χαιρετισμός Δημάρχου Κάτω Κλεινών, κου Δημήτριου Ηλιάδη	3
2.	Χαιρετισμός Αντινομάρχη Φλώρινας, κου Ιωάννη Αντωνιάδη	5
3.	Παρουσίαση του έργου «Τουριστική και πολιτιστική προβολή της διασυνοριακής περιοχής», Δρ. Γιάννης Μουντούσης, δασολόγος - υπεύθυνος Γραφείου Προγραμματισμού Δήμου Κάτω Κλεινών	6
4.	Καταγραφή οικοπολιτιστικού αποθέματος Δήμου Κάτω Κλεινών, Τρύφων Γιαγκούλης, ιστορικός - αρχαιολόγος	8
5.	Οι θησαυροί του Βαρνούντα, Λάζαρος Γεωργιάδης, βιολόγος - επιστημονικός υπεύθυνος ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ	11
6.	Δημιουργία χάρτη οικοπολιτιστικού αποθέματος Δήμου Κάτω Κλεινών, Δημήτρης Κάλφας, δασολόγος	17
7.	Παρουσίαση έντυπου και ηλεκτρονικού πολιτιστικού οδηγού, Γιώργος Μπλάγας, κοινωνιολόγος - συντονιστής του έργου	22
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Φωτογραφικό υλικό ημερίδας	

Η ημερίδα του Δήμου Κάτω Κλεινών με θέμα «**Οικοπολιτιστικό Απόθεμα και Διασυνοριακή Συνεργασία**» υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της ενταγμένης πράξης με τίτλο «Τουριστική και Πολιτιστική Προβολή της Διασυνοριακής Περιοχής» και του υποέργου «Δράσεις προβολής και διακρατικής συνεργασίας».

Το έργο είναι ενταγμένο στην Κοινοτική Πρωτοβουλία Interreg III, Πρόγραμμα Γειτνίασης
Ελλάδα - Π.Γ.Δ.Μ.

Χαιρετισμός Δημητρίου Ηλιάδη

Δημάρχου Κάτω Κλεινών

Αξιότιμε κύριε Αντινομάρχη

Αξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι

Αξιότιμε Γυμνασιάρχη

Κυρίες και Κύριοι,

Όπως όλοι γνωρίζετε, ο Δήμος Κάτω Κλεινών, είναι ένας Δήμος, που βρίσκεται στο Νομό Φλώρινας στα σύνορα με τη FYROM - αποτελεί δε τη συνοριακή ένωση με τη γειτονική χώρα, μέσω του τελωνείου Νίκης.

Ο Δήμος μας, που έχει χαρακτηριστεί ως παραμεθόρια - μειονεκτική περιοχή, αποτελείται από δεκαέξι (16) Δημοτικά Διαμερίσματα (είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση στο Νομό Φλώρινας), έξι από τα οποία είναι ορεινά (800 - 1000μ υψόμετρο) και βρίσκονται στην ανατολική πλευρά του όρους “Βαρνούντας”.

Ο Δήμος Κάτω Κλεινών με αίσθημα ευθύνης και αγάπης προς τους κατοίκους του, καταβάλλει όλα αυτά τα χρόνια κάθε δυνατή προσπάθεια, τόσο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, όσο και για την καλύτερη προβολή του Δήμου.

Στα πλαίσια της προβολής του Δήμου μας πέρα από τα εδαφικά όρια του νομού, προβήκαμε στην κατάθεση πρότασης στο Πρόγραμμα INTERREG III, Συνεργασία Ελλάδα - π.Γ.Δ.Μ. και πιο συγκεκριμένα στην προβολή της διασυνοριακής περιοχής των Δήμων Κάτω Κλεινών και Μοναστηρίου (BITOLA).

Στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG III και μέσα από πλήθος αντικειμένων για τα οποία είχαμε την επιλογή να καταθέσουμε πρόταση, επιλέξαμε να καταθέσουμε πρόταση για την «**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**» των Δήμων Κάτω Κλεινών και Μοναστηρίου (BITOLA).

Σκοπός μας ήταν, από τη μια η πλήρης καταγραφή των πολιτιστικών, πολιτισμικών και περιβαλλοντικών στοιχείων του Δήμου μας, ενέργεια που ποτέ στο παρελθόν δεν πραγματοποιήθηκε και από την άλλη η προβολή των στοιχείων αυτών τόσο στον Ελλαδικό χώρο, όσο και στο εξωτερικό (όπου ζουν και εργάζονται και χιλιάδες ομογενείς μας) μέσω εντύπων και INTERNET.

Θεωρούμε ότι η προσπάθεια αυτή, αποτελεί μια **πολύ καλή παρακαταθήκη για τους νέους** του Δήμου μας, ώστε να μπορέσουν να γνωρίσουν καλύτερα και να αγαπήσουν ακόμη περισσότερο τον τόπο όπου γεννήθηκαν και κατοικούν.

Βέβαια αυτή είναι μόνο η αρχή. Πιθανόν να υπάρχουν παραλείψεις και τα στοιχεία να χρειάζονται συμπλήρωση, πράγμα που σας υπόσχομαι ότι δε θα σταματήσει να γίνεται.

Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω και πάλι ότι, ο Δήμος Κάτω Κλεινών, μέσα από αυτές τις **δράσεις προβολής** του οικοπολιτιστικού αποθέματος του τόπου **στοχεύει στην ολοκληρωμένη παρουσίαση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος.**

Σας ευχαριστώ θερμά για την παρουσία σας.

Χαιρετισμός Ιωάννη Αντωνιάδη

Αντινομάρχη Φλώρινας

Θέλω να εκφράσω τη χαρά μου που βρίσκομαι στη σημερινή εκδήλωση, διότι κι εγώ κατάγομαι από το Δήμο Κάτω Κλεινών, από τον Πολυπλάτανο. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω το Δήμαρχο, για την ευγενική του χειρονομία να μας προσκαλέσει στη σημερινή εκδήλωση. Είναι μία σημαντικότερη εκδήλωση και μάλιστα δράττομαι της ευκαιρίας να τον συγχαρώ δημόσια, γιατί και η σημερινή εκδήλωση αλλά και μία σειρά από άλλες εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες του Δημάρχου και των συνεργατών του αναδεικνύουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Δήμου, συμπληρώνουν τις υποδομές και γενικά προσφέρουν σημαντικό έργο στους πολίτες. Αυτό βεβαίως Δήμαρχε δικαίως σε έχει καταξιώσει στις συνειδήσεις των πολιτών, τόσο στο Δήμο όσο και γενικά στο Νομό Φλώρινας. Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση αναγνωρίζει το σημαντικό έργο το οποίο προσφέρει ο Δήμος Κάτω Κλεινών και σας στηρίζει ηθικά και υλικά.

Όσον αφορά το περιεχόμενο της σημερινής ημερίδας, είναι πάρα πολύ σημαντικό, ειδικά για το Δήμο Κάτω Κλεινών. Το πρώτο σκέλος, το οικοπολιτιστικό απόθεμα, είναι ένα εργαλείο για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού, που ταιριάζει απόλυτα στο Δήμο Κάτω Κλεινών. Όταν μιλάμε για τον οικοτουρισμό ουσιαστικά αναφερόμαστε στην επαναανακάλυψη της φύσης, της ιστορίας, του πολιτισμού, της γεωγραφίας μίας περιοχής. Δηλαδή δεν θέλουμε τον επισκέπτη σαν έναν απλό τουρίστα, αλλά επιθυμούμε αυτός που θα αποδράσει από τις ασχολίες και τις υποχρεώσεις της πόλης, να έρθει στον τόπο μας και να γνωρίσει και να συνδεθεί με την ιστορία, τους ανθρώπους, της καθημερινές δραστηριότητες. Είναι βέβαια ένα είδος τουρισμού κάπως πιο ακριβό, αλλά είναι ιδανικό για την ανάπτυξη του Δήμου Κάτω Κλεινών.

Το δεύτερο μέρος, που αφορά στη διασυνοριακή συνεργασία, είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικό, αφού ο Δήμος Κάτω Κλεινών συνορεύει με την F.Y.R.O.M. με τους όμορους Δήμους από την άλλη πλευρά των συνόρων.

Και τα δύο λοιπόν είναι σημαντικά. Είμαι λοιπόν πεπεισμένος, διότι γνωρίζω τους εισηγητές, ότι οι εισηγήσεις και τα πορίσματα της ημερίδας θα είναι ένα εργαλείο για την ανάπτυξη του Δήμου και της Νομαρχίας, τόσο στο θέμα της διασυνοριακής συνεργασίας, όσο και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων μας για το οικοπολιτιστικό απόθεμα της περιοχής. Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες της ημερίδας.

Παρουσίαση του έργου «Τουριστική και πολιτιστική προβολή της διασυνοριακής περιοχής»

Δρ. Γιάννης Μουντούσης, δασολόγος

Υπεύθυνος Γραφείου Προγραμματισμού Δήμου Κάτω Κλεινών

Ο Δήμος Κάτω Κλεινών, μέσα από αυτές τις δράσεις προβολής του οικοπολιτιστικού αποθέματος του τόπου στοχεύει στην ολοκληρωμένη παρουσίαση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος.

Η προσπάθεια αυτή ξεκίνησε κατά το έτος 2004, με την κατάθεση της αρχικής πρότασης, στα πλαίσια του μέτρου 2.2. "Ανάπτυξη Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού/ Ανάδειξη Πολιτιστικών και Τουριστικών Πόρων του προγράμματος **INTERREG III**, Πρόγραμμα Γειτνίασης Ελλάδα - ΠΓΔΜ, με αρχικό τίτλο: «Ανάδειξη πολιτιστικών στοιχείων με τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής».

Τότε η προσπάθειά μας αυτή δεν καρποφόρησε για διάφορους λόγους.

Κατά το έτος 2006, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εξέδωσε νέα πρόσκληση για την κατάθεση προτάσεων στο Πρόγραμμα **INTERREG III**, Πρόγραμμα Γειτνίασης Ελλάδα - ΠΓΔΜ.

Ο Δήμος μας ανταποκρίθηκε άμεσα και αυτή τη φορά. Με την 158/2006 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου μας αποφασίστηκε η υποβολή πρότασης για την ενέργεια δράση με τίτλο: «**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**», που αφορούσε τη συνεργασία των Δήμων Κάτω Κλεινών (Ελλάδα) και Μοναστηρίου (BITOLA της π.Γ.Δ.Μ.).

Με συντονισμένες προσπάθειες του Δημάρχου υπήρξε επαφή και συνεργασία με το Δήμαρχο του Μοναστηρίου (BITOLA) της γειτονικής χώρας, με σκοπό την προβολή και ανάδειξη της ευρύτερης διασυνοριακής περιοχής και υπογράφηκε μεταξύ τους σύμφωνο συνεργασίας, όπως αυτό καθορίζεται από το Πρόγραμμα **INTERREG III**.

Το ίδιο έτος (2006) κατατέθηκε από το Δήμο Κάτω Κλεινών το απαιτούμενο Τεχνικό Δελτίο που περιελάμβανε εμπεριστατωμένη πρόταση για το έργο «**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**», συνολικού προϋπολογισμού **110.000,00 €**.

Τα έργα αυτό περιελάμβανε δύο υποέργα:

(α) Καταγραφή - Συγκέντρωση στοιχείων και

(β) Τουριστική και Πολιτιστική προβολή της Διασυνοριακής Περιοχής»

Η συνολική πρόταση εγκρίθηκε από την Υπηρεσία Διαχείρισης του προγράμματος INTERREG III. Το 1^ο υπόεργο, προϋπολογισμού **21.000,00 €**, εγκρίθηκε το Μάρτιο του 2008, έχει ήδη ολοκληρωθεί, και περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία της διασυνοριακής περιοχής. Το 2^ο υπόεργο, προϋπολογισμού **89.000,00 €** εγκρίθηκε τον Αύγουστο του 2008 και βρίσκεται σε εξέλιξη, θα ολοκληρωθεί δε, μέσα στο επόμενο 10ήμερο. Το δεύτερο υπόεργο αποτελείται από δύο ομάδες εργασιών: (α) την *“Προμήθεια - τοποθέτηση ηλεκτρονικών σταθμών πληροφόρησης (Infokiosks)”*, και (β) τις *“Ενέργειες προβολής και διακρατικής συνεργασίας”* (στα πλαίσια των οποίων πραγματοποιείται η σημερινή ημερίδα).

Πιστεύουμε ότι η προσπάθεια που καταβλήθηκε από το Δήμο μας και τους ανάδοχους των επί μέρους εργασιών, είναι σημαντική και δίνει τη δυνατότητα προβολής του Δήμου Κάτω Κλεινών, αλλά και της ευρύτερης διασυνοριακής περιοχής με λεπτομερή και παραστατικό τρόπο.

Καταγραφή οικοπολιτιστικού αποθέματος Δήμου Κάτω Κλεινών

Τρύφων Γιαγκούλης, ιστορικός - αρχαιολόγος

Η καταγραφή των στοιχείων του οικοπολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Κάτω Κλεινών και της ευρύτερης περιοχής, καθώς και οι δράσεις προβολής του μέσα από το έργο του INTERREG III στηρίχθηκε σε μία βασική θεωρητική παραδοχή: στην άποψη, δηλαδή, ότι το απόθεμα μιας περιοχής δεν είναι ένα άθροισμα φυσικών χαρακτηριστικών, μνημείων, αρχαιολογικών κλπ., αλλά η διαχρονική σχέση των ανθρώπινων κοινοτήτων με το φυσικό περιβάλλον, με τις γειτονικές κοινότητες, με τις παραγωγικές δραστηριότητες, τις ιδέες και οτιδήποτε άλλο διαμορφώνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός τόπου. Επομένως, βασικός άξονας του εγχειρήματος υπήρξε η ολιστική προσέγγιση των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της περιοχής των Κάτω Κλεινών σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Μία τέτοια προσέγγιση του οικοπολιτιστικού αποθέματος, βέβαια, εκ των πραγμάτων δεν θα είναι ποτέ ολοκληρωμένη και οριστική. Σχεδόν σε κάθε σημείο της περιοχής, όπως άλλωστε και σε κάθε σημείο της χώρας, υπάρχουν υλικά κατάλοιπα της μακραίωνης ιστορίας, άλλα από τα οποία έχουν με λίγο έως πολύ ολοκληρωμένο τρόπο αποκαλυφθεί και μελετηθεί, άλλα για τα οποία υπάρχουν μόνο ενδείξεις και σποραδικές πληροφορίες και άλλα τα οποία ακόμα αγνοούμε. Επιπλέον, οι ανθρώπινες δραστηριότητες στον τομέα του πολιτισμού από φορείς, συλλόγους και πρωτοβουλίες πολιτών εξελίσσονται, εμπλουτίζονται με στοιχεία από τη σύγχρονη ζωή της περιοχής των Κάτω Κλεινών και συνιστούν το πιο δυναμικό χαρακτηριστικό του οικοπολιτιστικού αποθέματος της περιοχής.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω, η καταγραφή του οικοπολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Κάτω Κλεινών αποτέλεσε μία πολυεπίπεδη διεπιστημονική διαδικασία, η οποία επιχειρήσε να λάβει υπόψη όλα τα διαθέσιμα φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Έτσι, σχεδιάστηκαν οι γενικοί άξονες ενός μεθοδολογικού πλαισίου, με βάση τους οποίους διεκπεραιώθηκαν οι επιμέρους εργασίες με τελικό στόχο την αποτύπωση της συνολικής εικόνας του οικοπολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Κάτω Κλεινών και της ευρύτερης περιοχής.

Οι βασικοί άξονες - μεθοδολογικά βήματα υλοποίησης των δράσεων καταγραφής και προβολής υπήρξαν οι ακόλουθοι:

A. Επιλογή υλικού

Η επιλογή του αξιοποιήσιμου υλικού (πρωτογενές, δημοσιευμένο, υφισταμένες βάσεις πληροφοριών κλπ) που τελικά αποτέλεσαν τη βάση για την τελική καταγραφή είχε ως κριτήρια επιλογής:

1. Την αντιπροσωπευτικότητα του υλικού, έτσι ώστε να απεικονίζεται όλη η πολιτιστική εξέλιξη και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της διασυνοριακής περιοχής της Πελαγονίας
2. Τη δυνατότητα του υλικού να αναδείξει και να τονίσει τη σύγχρονη δυναμική της περιοχής προσελκύοντας τον επισκέπτη όχι μόνο για το παρελθόν, αλλά και για το παρόν και το μέλλον
3. Τις δυνατότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν μέσα από τις συγκεκριμένες επιλογές προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης της διασυνοριακής συνεργασίας στον πολιτιστικό τομέα

B. Συλλογή και Επιστημονική Τεκμηρίωση Υλικού

Η διαδικασία αυτή αποτέλεσε τον κύριο κορμό του συνόλου των εργασιών, αφού η ποικιλία και οι ιδιαιτερότητες στην φυσική και πολιτισμική φυσιογνωμία της περιοχής επέβαλαν μία πολυεπίπεδη διεπιστημονική προσέγγιση και τη χρήση διαφορετικών μεθοδολογικών εργαλείων.

Η συλλογή και η τεκμηρίωση του υλικού που αποτέλεσε τη βάση για τον τελικό σχεδιασμό των προτεινόμενων διαδρομών ακολούθησε τα εξής στάδια:

1. Αναζήτηση, συλλογή, αξιολόγηση και σάρωση των διαθέσιμων πηγών με πληροφορίες για τη διασυνοριακή περιοχή, οι οποίες ήταν:

- ✓ ελληνική και ξενόγλωσση αρχαιολογική βιβλιογραφία
- ✓ γραπτές μαρτυρίες αρχαίων συγγραφέων και περιγραφές μεσαιωνικών και νεότερων περιηγητών
- ✓ σύγχρονες ιστορικές μελέτες για τη διαχρονική πορεία της περιοχής
- ✓ φωτογραφικά τεκμήρια της περιοχής (φωτογραφικό αρχείο Δήμου Κάτω Κλεινών)
- ✓ χαρτογραφικές και σχεδιαστικές αποτυπώσεις χώρων, μνημείων, κτιρίων κλπ
- ✓ διαδικτυακές πηγές

2. Βιβλιογραφικός εντοπισμός και καταγραφή των διαχρονικών στοιχείων του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής σε σχετικό πίνακα

3. Επιτόπιες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία, τόπους ιστορικού ενδιαφέροντος κλπ με στόχο:

- ✓ τον έλεγχο της κατάστασης διατήρησής τους
- ✓ τον εντοπισμό και την καταγραφή ειδικών χαρακτηριστικών (τύπος, μορφή, στοιχεία ειδικού ενδιαφέροντος του χώρου ή του μνημείου)
- ✓ τον έλεγχο της προσβασιμότητας
- ✓ τη φωτογραφική αποτύπωση

4. Κατηγοριοποίηση και επιστημονική τεκμηρίωση των σημείων ενδιαφέροντος με τη χρήση των πηγών και την αξιοποίηση των παρατηρήσεων από τις επιτόπιες επισκέψεις. Οι κατηγορίες στις οποίες χωρίστηκε το σύνολο του υλικού και των επιμέρους πληροφοριών για το οικοπολιτιστικό απόθεμα της περιοχής ήταν οι ακόλουθες:

- α. Το φυσικό περιβάλλον
- β. Αρχαιότητες
- γ. Παραδοσιακή αρχιτεκτονική κληρονομιά
- δ. Πολιτιστικοί φορείς
- ε. Εκδηλώσεις

Οι θησαυροί του Βαρνούντα

Λάζαρος Γεωργιάδης, Βιολόγος

Επιστημονικός υπεύθυνος ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ

Η διασυνοριακή περιοχή του Βαρνούντα και η σημασία της

Ο ορεινός όγκος Βέρνον (Βίτσι) και Βαρνούντα (Περιστερί) και το όρος «Baba» με το Εθνικό Πάρκο «Pelister» ως η συνέχεια τους στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας αποτελεί έναν από τους κομβικούς ορεινούς όγκους στα Βαλκάνια. Η σημασία της οροσειράς Περιστερίου, όπως αναφέρεται το σύνολο των παραπάνω ορεινών όγκων, είναι ιδιαίτερα μεγάλη όσο αφορά το φυσικό περιβάλλον και την βιοποικιλότητα γιατί αποτελεί μια ζώνη σύνδεσης πολλών διαφορετικών χαρακτηριστικών αλλά και κομβικό σημείο διατήρησης των μεγάλων θηλαστικών στα Βαλκάνια. Είναι μια περιοχή στην οποία συναντώνται διαδοχικά ή και ταυτόχρονα πολλοί μεσογειακοί, ηπειρωτικοί και βόρειοι αντιπρόσωποι της ευρωπαϊκής χλωρίδας και πανίδας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για παράδειγμα πως στα νότια αυτής της οροσειράς εμφανίζονται Μεσογειακά στοιχεία, όπως συκιές, ενώ στα βόρεια κυριαρχούν στοιχεία από βορειοευρωπαϊκά οικοσυστήματα, όπως οι σημύδες και είναι παρόντα είδη όπως η αμμόσαυρα (*Lacerta agilis*) και η οχιά των βουνών (*Vipera berus*) τα οποία έχουν στην περιοχή την νοτιότερη γεωγραφική τους εξάπλωση. Ειδικά για την αρκούδα (*Ursus arctos*) από τα σημαντικότερα είδη προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η περιοχή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για τη διατήρηση της συνέχειας των βιοτόπων της και των διαδρόμων γενετικής επικοινωνίας υποπληθυσμών αφού αποτελεί σημείο σύνδεσης των τριών γειτονικών κρατών.

Επιπλέον, αποτέλεσμα όλης αυτής της μεγάλης ποικιλίας κλίματος και οικοσυστημάτων είναι η παρουσία πολλών και σημαντικών Τύπων Οικοτόπων οι οποίοι έχουν καθεστώς προτεραιότητας για προστασία και διαχείριση σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Οδηγία Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ). Όλα τα παραπάνω αποτελούν την αιτία που οι φυσικές αυτές περιοχές, ορεινές αλλά και λιμναίες συμπεριλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών ΦΥΣΗ 2000. Εξάλλου δεν πρέπει να λησμονείται πως η περιοχή του Βαρνούντα αποτελεί το ανατολικό τμήμα του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών μαζί με τις μοναδικές λίμνες των Πρεσπών, ενώ στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Πρέσπας - Αχρίδας υπάρχουν τρία Εθνικά Πάρκα, μάλιστα για την ΠΓΔΜ πρόκειται για τα δύο από

τα συνολικά τρία σε όλη τη χώρα. Αντίστοιχα ο Βαρνούντας είναι η μία από τις έξι περιοχές του Δικτύου ΦΥΣΗ 2000 για το Νομό της Φλώρινας και έχει σημαντική κεντρική θέση στο σύνολο των προστατευόμενων περιοχών της ευρύτερης διασυνοριακής περιοχής. Αξιοσημείωτο αναφοράς είναι επίσης πως στην περιοχή περνάνε και τέμνονται δυο μεγάλα ευρωπαϊκά ορειβατικά μονοπάτια το E4 και το E6.

Η εξέλιξη της γεωλογίας της περιοχής

Η σημερινή εικόνα της ευρύτερης περιοχής, δεν ήταν η ίδια στο πέρασμα των αιώνων, αλλά είναι το αποτέλεσμα τρομακτικών για τον ανθρώπινο νου γεωλογικών ανακατατάξεων που συνέβησαν στην περιοχή. Απολιθώματα από κογχύλια και άλλους θαλάσσιους οργανισμούς, δείχνουν πως η περιοχή, δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά ένα σημείο του πυθμένα μιας αρχέγονης θάλασσας, της Τηθύος μέχρι περίπου 40-50 εκατομμύρια χρόνια πριν, κατά την εποχή του Ηώκαινου. Από την εποχή αυτή και μετά, ξεκίνησε μια περίοδος καθοριστικών γεωλογικών αλλαγών στην ευρύτερη περιοχή με ανάδυση της γης και αποτέλεσμα τη δημιουργία των γνωστών σημερινών ευρωπαϊκών ορεινών όγκων, συμπεριλαμβανομένων των Βαλκανίων. Πάνω σ' αυτούς τους πρωταρχικούς όγκους, ακολούθησαν μεγάλες καθιζήσεις. Έτσι, οι λεκάνες Μοναστηρίου - Φλώρινας - Αμυνταίου, που είναι τμήματα μιας μεγαλύτερης επιμήκους λεκάνης, φαίνεται να δημιουργήθηκαν από παράλληλα επιμήκη ρήγματα κατά το Μειόκαινο (26-11 εκατομμύρια χρόνια πριν). Στο ρήγμα αυτό αναπτύχθηκε μια μεγάλη λίμνη στα ανατολικά του Περιστερίου. Στα περιθώρια της λίμνης αυτής, είχαν σχηματισθεί έλη στα οποία συσσωρευόταν οργανική φυτική ύλη, η οποία διατηρήθηκε ως σήμερα με τη μορφή του λιγνίτη, αφού ακολούθησε ανάδυση της λίμνης και απόθεση ιζημάτων πάνω από αυτή κατά το πλειόκαινο (11-1 εκατομμύριο χρόνια πριν). Η στάθμη της ενιαίας τότε Πρέσπας, μιας από τις αρχαιότερες λίμνες, βρισκόταν 80 μέτρα ψηλότερα. Στα τελευταία ένα εκατομμύριο χρόνια οι λίμνες υποχώρησαν και έντονες γεωλογικές ανακατατάξεις (τεκτονική ανάδυση περιοχής Κλειδιού, τεκτονικό βύθισμα λίμνης Βεγορίτιδας) σε συνδυασμό με την επίδραση των παγετώνων, οδήγησαν στη σημερινή μορφή της γης.

Γεωγραφία και τοπογραφία

Ο Βαρνούντας (ή Περιστερί) αποτελεί το φυσικό όριο μεταξύ της λεκάνης της Φλώρινας και των Πρεσπών και εκτείνεται από την περιοχή της πόλης της Φλώρινας, βόρεια μέχρι τα σύνορα. Η κορυφή του, το Περιστερί, αγγίζει τα 2.334 μέτρα. Δυτικά τροφοδοτεί το

χείμαρρο του Αγίου Γερμανού, ο οποίος εκβάλλει στις Πρέσπες. Νοτιοδυτικά φιλοξενεί τις πηγές του Λαδοπόταμου, ο οποίος ξεκινά από τις ρεματιές της περιοχής Πισοδερίου και διασχίζοντας τα Κορέστια σχηματίζει έναν από τους σημαντικότερους παραποτάμους του Αλιάκμονα και μια κοιλάδα που το φυσικό της κάλλος συναγωνίζεται την ιστορική της σημασία. Σαν παρακλάδι του Βαρνούντα το Τρικλάριο αποτελεί ορεινό σύνορο μεταξύ του Λαδοπόταμου και των Πρεσπών. Νότια τροφοδοτεί τις πηγές του ποταμού της πόλης της Φλώρινας, του Σακουλέβα, ο οποίος κατά κάποιον τρόπο αποτελεί και ένα σημείο οριοθέτησης με τις βόρειες πλαγιές του Βέρνου. Ένα ακόμα πραγματικά οριακό σημείο μεταξύ των δύο ορεινών όγκων είναι η Βίγλα, όπου υπάρχουν οι εγκαταστάσεις του ομώνυμου χιονοδρομικού κέντρου. Από τις ανατολικές πλαγιές πηγάζει ο χείμαρρος του Ακρίτα, ο οποίος ενώνεται χαμηλότερα με τον Εριγώνα ποταμό. Η κλειστή λεκάνη του Ακρίτα είναι μια από τις ομορφότερες ορεινές λεκάνες στα Βαλκάνια στην οποία ο συνδυασμός του φυσικού περιβάλλοντος με τις παραδοσιακές καλλιέργειες και την χαρακτηριστική αρχιτεκτονική του Ακρίτα αλλά και των γειτονικών οικισμών δημιουργούν ένα μοναδικό παραδοσιακό αγροτικό - αγροδασικό τοπίο.

Χλωρίδα και Βλάστηση

Με βάση την οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) συγκαταλέγεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών ΦΥΣΗ 2000. Χαρακτηρίζεται από διάφορους τύπους βλάστησης με πάρα πολλά σπάνια και σημαντικά είδη χλωρίδας, από τις χαμηλές περιοχές με δάση βελανιδιάς μέχρι την ανωδασική ζώνη με τα υποαλπικά και αλπικά λιβάδια. Στις ανατολικές πλαγιές υπάρχουν πυκνά δάση οξιάς και καστανιάς σε ορισμένα σημεία, ενώ δυτικά στις πλαγιές της περιοχής Πρεσπών η Ελάτη δημιουργεί μικτά δάση με την Οξιά. Η Σημύδα (*Betula pendula*), φυλλοβόλο δένδρο κοινό στις βορειότερες χώρες, εδώ εμφανίζει αμυδρά ένα από τα λίγα σημεία της νοτιότερης εξάπλωσής της (βόρεια Ελλάδα). Στην περιοχή του Βαρνούντα απαντώνται 12 σημαντικοί Τύποι Οικοτόπων:

1. Αλπικά και υποαλπικά χέρσα εδάφη (κωδ:4060)
2. Στεππόμορφοι, βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες (κωδ:6173)
3. Υπο-ηπειρωτικοί στεππόμορφοι λειμώνες (κωδ:6211)
4. Χλωώδεις διαπλάσεις με *Nardus*, ποικίλων ειδών, σε πυριτιόφιλα (κωδ: 6230)
5. Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες (κωδ:7230)

6. Χασμοφυτική βλάστηση βραχιδών πρανών/ πυριτιόφιλα (κωδ:8220)
7. Δάση οξιάς της φυτοκοινωνίας *Luzulo- Fagetum* (κωδ:9110)
8. Υποαλπικά δάση οξιάς με *Accer* και *Rumex arifolius* (κωδ:9140)
9. Υπολειμματικά αλλουβιακά δάση (*Alnion glutinoso-inc*) (κωδ: 91E0)
10. Ελληνικά δάση οξιάς με *Abies borisii-regis* (κωδ: 9270)
11. Δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba* (κωδ: 92A0)
12. Οξύφιλα δάση (*Vaccinio-Piccetea*) (κωδ: 9410)

Η πανίδα

Ο Βαρνούντας πραγματικά αποτελεί ένα από τα τελευταία καταφύγια της άγριας ζωής στην Ελλάδα. Εκτός από το κυρίαρχο Είδος Προτεραιότητας την αρκούδα και το λύκο φιλοξενεί όλα τα τυπικά δασόβια θηλαστικά (ζαρκάδι, αγριογούρουνο, ασβός, αγριόγατα, κουνάβια) με ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρουσιάζει η αμφισβητούμενη παρουσία των τελευταίων ατόμων του Αγριόγιδου (*Rupricapra rupricapra*) στις αλπικές περιοχές του, αλλά και η νοτιότερη παρουσία στην Ευρώπη δύο ειδών ερπετών, του Αστρίτη (οχιά) των βουνών (*Vipera berus*) και της Αμμόσαυρας (*Lacerta agilis*). Από την πλούσια ορνιθοπανίδα του δεσπόζει η παρουσία του χρυσαετού και του φιδαιτού στα ορεινά, ο σφηκιάρης, ο μπούφος, οι δρυοκολάπτες και τα υπόλοιπα δασόβια πουλιά, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν είδη πουλιών των αγροτικών και αγροδασικών οικοσυστημάτων στα χαμηλότερα υψόμετρα όπως το παγκόσμια απειλούμενο κερκινέζι, ο λιβαδόκιρκος και ο αετομάχος. Ακόμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός πως ο Βαρνούντας με το Βέρνον ανήκουν στις 11 περιοχές προτεραιότητας για τις πεταλούδες στην Ελλάδα. Όλα τα παραπάνω συντελούν στο γεγονός της ανάγκης για συνεχή έρευνα και παρακολούθηση της κατάστασης της πανίδας της περιοχής.

Μανιτάρια και Ορχιδέες

Η μοναδικότητα του φυσικού περιβάλλοντος του Βαρνούντα, εκτός από την παρουσία εκατοντάδων ειδών, φαίνεται και από δύο συγκεκριμένες ομάδες οργανισμών. Η πρώτη ανήκει στο βασίλειο των μυκήτων και είναι τα μανιτάρια, ενώ η δεύτερη στο βασίλειο των φυτών και είναι οι ορχιδέες.

Τα μανιτάρια συγκροτούν μια συγκεκριμένη ομάδα μυκήτων και είναι από τους πιο σημαντικούς οργανισμούς στα οικοσυστήματα. Ο ρόλος τους είναι η αποσύνθεση των οργανικών ενώσεων και η απελευθέρωση ανόργανων στοιχείων, έτσι ώστε να είναι δυνατή η απορρόφησή τους από τα φυτά. Για τον άνθρωπο τα μανιτάρια έχουν ιδιαίτερο φαρμακευτικό, ερευνητικό και τα εδώδιμα, ιδιαίτερο γαστρονομικό ενδιαφέρον. Στον ορεινό άξονα του Περιστερίου η ποικιλία των μανιταριών είναι μια από τις σπουδαιότερες της Ελλάδας, με σπάνιους αντιπροσώπους, όπως το Γανόδεσμα (*Ganoderma lucidum*), οι Τρομπέτες της Αφθονίας (*Craterellus cornucopioides*), οι οποίες αποτελούν φάρμακο για διαβητικούς και το Αυτί του Ιούδα (*Auricularia auricula-judae*).

Οι ορχιδέες είναι από τις πιο εξελιγμένες ομάδες φυτών. Λόγω της κατασκευής του άνθους τους και της περίπλοκης εξέλιξής τους, σε συμβίωση με σαπρόφυτα και μύκητες του εδάφους, όπως και της στενής σχέσης που έχουν με ειδικά έντομα για τη επικονίασή τους, αλλά και τα πολλά χρόνια που χρειάζονται τα φυτά μέχρι να ωριμάσουν και ν' ανθίσουν, παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερο πρόβλημα και έχουν ανάγκη προστασίας. Με 130 είδη και υποείδη, η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση στην Ευρώπη, με το ένα τρίτο να είναι ενδημικά. Στους ορεινούς όγκους της Φλώρινας φυτρώνουν γύρω στα 40! Ο κίνδυνος για τις ορχιδέες προέρχεται από το γεγονός πως ο κόσμος δεν τις γνωρίζει σαν ορχιδέες, αλλά σαν σαλέπια. Έτσι, όπως και για τα μανιτάρια, η υπερσυλλογή αποτελεί μεγάλη απειλή γι' αυτούς τους ιδιόμορφους και ιδιότροπους οργανισμούς. Η ανάγκη για ενημέρωση οδηγεί στην ειδική αναφορά.

Η συλλογή αυτών των δύο προϊόντων της γης, ιδιαίτερα των μανιταριών, συχνά παίρνει μεγάλες διαστάσεις, αφού τόσο για τους σαλεπιτζήδες, όσο για τους «αλιείς» μανιταριών αποφέρει σημαντική ενίσχυση στο οικογενειακό τους εισόδημα. Τέλος, εκείνο που έχει ουσιαστική σημασία, είναι πως η λύση για τις μεν ορχιδέες είναι η μετρίαση της συλλογής, αν όχι η ολοκληρωτική απαγόρευση, για τα δε μανιτάρια, απλά η αλλαγή του τρόπου συλλογής. Από τα μανιτάρια καταναλώνεται κυρίως το «στέλεχος», το εξέχον από το έδαφος τμήμα τους, που τυχαίνει να είναι και το αναπαραγωγικό όργανο του οργανισμού. Η ρίζα αποτελεί το «μυκήλιο», είναι ο κύριος οργανισμός και συνήθως, αν όχι πάντα, πετιέται από τους καταναλωτές. Άρα, θα πρέπει, αντί να ξεριζώνεται όλο το μανιτάρι, να κόβεται από τη ρίζα και πάνω, έτσι ώστε το κύριο μέρος του οργανισμού να συνεχίζει τη δράση του.

Το μέλλον του Βαρνούντα

Αν και ο περισσότερος κόσμος γνωρίζει τις δυτικές πλαγιές του Βαρνούντα από το γεγονός ότι αποτελεί τμήμα του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, θα πρέπει να αναδειχθεί ο συνδυασμός του φυσικού με το ανθρωπογενές περιβάλλον και του ανατολικού Βαρνούντα ο οποίος συνθέτει επιπρόσθετα ένα τοπίο μοναδικό σε διεθνές επίπεδο.

Ειδικά η λεκάνη του Ακρίτα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και να αναδειχθεί ως παραδοσιακό ορεινό τοπίο ενώ έχει ήδη προταθεί από τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ να ενταχθεί μαζί με άλλες περιοχές της Φλώρινας στις περιοχές Υψηλής Φυσικής Αξίας για τις οποίες έχει συντάξει ειδική μελέτη η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία για λογαριασμό του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η διατήρηση της φυσιογνωμίας της περιοχής και των φυσικών της χαρακτηριστικών θα πρέπει να είναι υψίστης προτεραιότητας.

Δημιουργία χάρτη οικοπολιτιστικού αποθέματος Δήμου Κάτω Κλεινών

Δημήτρης Κάλφας, δασολόγος

Είναι ιδιαίτερη ευχαρίστηση, να βρίσκομαι σήμερα ανάμεσα σε ανθρώπους που ενδιαφέρονται και εργάζονται ακούραστα για την τοπική ανάπτυξη και την προβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του τόπου μας. Στην εκδήλωση αυτή, δε μιλώ ως ειδικός. Μιλώ όμως, ως άμεσα ενδιαφερόμενος για την ανάπτυξη και την ανάδειξη αυτού εδώ του τόπου.

Με ιδιαίτερη χαρά και σεβασμό αποδέχθηκα την πρόσκληση των διοργανωτών. Είναι πρόκληση για τον καθένα από εμάς να ασχοληθεί με τον χάρτη της περιοχής του, η οποία τυγχάνει ξεχωριστό τμήμα της πατρίδας μας, αλλά και του κόσμου ολόκληρου.

Τα εκδοτικά επιτεύγματα μοιάζουν να πολλαπλασιάζονται στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, προσφέροντας στο αναγνωστικό κοινό εκδόσεις, ιδιαίτερα καλαίσθητες και επιμελημένες, αλλά και υψηλών επιστημονικών προδιαγραφών.

Υπάρχουν όμως, ή καλύτερα υπήρχαν έως σήμερα, επιστημονικά πεδία και περιοχές που περιορίζονταν, εκ των πραγμάτων ίσως, σε ακαδημαϊκές εκδόσεις, είτε σε παραγωγές εξειδικευμένες, απευθυνόμενες αναγκαστικά στη φιλομάθεια και την αναγκαιότητα ενημέρωσης των «ειδικών».

Μια τέτοια περίπτωση, υπήρξε και αυτή της Χαρτογραφίας. Αν και ελληνική επιστήμη, που μετράει δεκάδες αιώνων ιστορίας, περιορίζονταν ως πρόσφατα, στις πανεπιστημιακές αίθουσες και σε μερικά «φιλότιμα» τυπογραφεία, που προσπαθούσαν να διατηρήσουν το είδος εν ζωή.

Η τελευταία δεκαετία άλλαξε πλήρως το σκηνικό. Ίσως βέβαια βοήθησαν και όλες αυτές οι διεθνείς ανακατατάξεις, όμως είναι σημειολογικά ενδιαφέρον, ότι οι όροι χαρτογραφώ, χαρτογράφηση, χαρτογραφία, χάρτες, πέρασαν σ' ένα πιο καθημερινό λεξιλόγιο και ενσωματώθηκαν πλέον στη ζωή μας.

Είναι όμως η Χαρτογραφία του Δήμου μας στόχος αυτής της έκδοσης, ή μήπως πρόκειται για μια προσπάθεια κοιτάγματος μιας μοναδικότητας μιας χωρικής ιδιαιτερότητας, μιας κοινωνικής υπέρβασης, μιας πολιτισμικής συσσώρευσης, μιας «ουτοπίας» ζώσης, μέσα από την ακριβόλογημένη, τεκμηριωμένη, πλούσια, γευστική,

σχεδόν οφθαλμολογική, πολλές φορές εκνευριστικά εξαντλητική, καταγραφή της σε Χάρτη;

Έτσι, ας προσπαθήσουμε να ορίσουμε την Χαρτογραφία, η οποία αποτελεί τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων και αναπαριστά φαινόμενα υπό σμίκρυνση ή μεγέθυνση. Το σημαντικότερο ίσως χαρακτηριστικό της χαρτογραφίας είναι, ότι απευθύνεται σε όλους, σε ειδικούς και μη.

Οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την κατασκευή του συγκεκριμένου χάρτη, συνοπτικά είναι οι παρακάτω:

1. Συλλογή στοιχείων, η οποία πραγματοποιήθηκε:

- a. από τους Χάρτες κλίμακας 1 : 50.000,
- b. από την υφιστάμενη βιβλιογραφία,
- c. από επιτόπιες παρατηρήσεις με την βοήθεια GPS χειρός,
- d. από προφορικές μαρτυρίες των κατοίκων και των εργαζομένων στο Δήμο.

2. Ήταν η Καταχώρηση και Επεξεργασία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν αρχικά, με την βοήθεια Η/Υ και Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS).

3. Τα ηλεκτρονικά πλέον δεδομένα αποδόθηκαν Γραφικά (πιστεύουμε, ότι οι αποχρώσεις που δόθηκαν είναι ικανοποιητικές με τον όγκο των πληροφοριών που φέρουν).

4. Είναι η Συντήρηση και η συνεχής ενημέρωση του χάρτη (αυτό θα πρέπει να γίνει σε βάθος χρόνου, από τον Δήμο, ο οποίος καλείται διαρκώς να ενημερώνει τον χάρτη, με τους νέους δρόμους που προστίθενται, ενδεχομένως νέες Μονές κλπ).

Τα χαρακτηριστικά του εδάφους αποτυπώνονται στους χάρτες, ψηφιακούς ή αναλογικούς, με κάποιους συγκεκριμένους τρόπους:

- Με σημεία (αποδόθηκαν οι Ιερές Μονές).
- Με γραμμές (αποδόθηκαν οι ισοϋψείς καμπύλες, το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, τα όρια των Κρατών, των Νομών και των Δήμων και το κύριο υδρολογικό δίκτυο).
- Με πολύγωνα (οι οικισμοί και οι λίμνες).

Τα σημεία, οι γραμμές και τα πολύγωνα είναι διανυσματικά δεδομένα (Vector Data) και καλούνται οντότητες. Για κάθε οντότητα υπάρχει και ο αντίστοιχος πίνακας ιδιοτήτων

ο οποίος περιλαμβάνει τα περιγραφικά δεδομένα. Τα τελευταία διαχειρίζονται άνετα από οποιοδήποτε σύστημα διαχείρισης βάσης δεδομένων. Όλα αυτά τα διανυσματικά δεδομένα ομαδοποιήθηκαν και συγκροτήθηκαν σε επίπεδα (layers) τα οποία προστέθηκαν σταδιακά στον χάρτη για να συνθέσουν το τελικό αποτέλεσμα.

- Αναλυτικότερα : αφού καθορίσαμε τις διαστάσεις του χάρτη και την κλίμακα τοποθετήθηκαν αρχικά οι ισοϋψείς καμπύλες,
- Έπειτα τα όρια των Κρατών, των Νομών και των Δήμων
- Στη συνέχεια προστέθηκαν το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, το κύριο υδρολογικό δίκτυο και οι λίμνες
- Στη συνέχεια προστέθηκαν οι πόλεις και οι οικισμοί
- Ακολούθησε η ονοματολογία των οικισμών, των πόλεων,
- Ο χάρτης επιχρωματίστηκε με βάση δορυφορικές εικόνες
- Επιλέχθηκε η περιοχή του Δήμου Κάτω Κλεινών και το υπόλοιπο μέρος έγινε πιο αχνό για να τονίζεται η χωρική ενότητα
- Ακολούθησε η ονοματολογία των οικισμών, των σημείων ενδιαφέροντος και των Δήμων
- Δημιουργήθηκαν πρωτότυπα σήματα για τα σημεία ενδιαφέροντος
- Προστέθηκαν χάρτης προσανατολισμού, ο τίτλος και το Υπόμνημα
- Προστέθηκαν τα σημεία ενδιαφέροντος στο χάρτη

1. Για να δούμε ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του χάρτη :

1.1. Οι χωρικές σχέσεις.

Ο προσδιορισμός, της γεωγραφικής θέσης, δηλαδή η περιγραφή των φυσικών ή τεχνικών χαρακτηριστικών που συμβαίνουν σε συγκεκριμένες γεωγραφικές θέσεις (αποδόθηκαν ποτάμια, δρόμοι, λίμνες, τα όρια των Μητροπόλεων, οι Ιερές Μονές κ.λ.π.)

1.2. Η κλίμακα

Η κλίμακα εκφράζει τη σμίκρυνση της πραγματικότητας. Η κλίμακα υπολογίζεται από το λόγο της απόστασης μεταξύ δύο σημείων πάνω στον χάρτη και στην πραγματική απόσταση πάνω στην επιφάνεια της γης. Στον χάρτη με κλίμακα 1 : 50.000 σημαίνει ότι 1 cm του χάρτη αντιστοιχεί σε 50.000 cm στην πραγματικότητα, δηλαδή 500 m.

1.3. Γεωδαιτικό σύστημα αναφοράς.

Η μεταφορά όλων των σημείων γνωστής θέσης από την τρισδιάστατη Γη στον επίπεδο χάρτη, γίνεται μέσω κάποιας χαρτογραφικής προβολής.

Με τον όρο χαρτογραφική προβολή (map projection) εννοούμε τη μεταφορά σημείων από τη σφαιρική επιφάνεια της γης στο επίπεδο του χάρτη.

Στην έκδοση δεν φαίνονται συντεταγμένες, οι οποίες όμως υπάρχουν και είναι εύκολο να τοποθετηθούν μιας και τα αρχεία υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή και όλα δουλεύτηκαν στο σύστημα ΕΓΣΑ'87, το οποίο είναι συμβατό με τις απαιτήσεις της σύγχρονης τεχνολογίας και αποτελεί πλέον σήμερα το επίσημο γεωδαιτικό σύστημα αναφοράς της χώρας. Την ευθύνη της διαχείρισης του συστήματος έχει ο (ΟΚΧΕ), ο Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφίσεων Ελλάδας.

1.4. Γενίκευση

Επιλογή συγκεκριμένων χαρακτηριστικών του χώρου για απόδοση στο χάρτη. Πραγματοποιούνται διάφορες επιμέρους εργασίες όπως, κατάταξη, απλοποίηση, αφαίρεση επιμέρους χαρακτηριστικών των οντοτήτων. Οι δρόμοι θα μπορούσαν να διακριθούν σε ασφαλτοστρωμένους και μη, σε πρωτεύων και δευτερεύων εθνικό και επαρχιακό δίκτυο, πληροφορίες οι οποίες υπάρχουν αλλά αν αποδίδονταν όλες, θα επικρατούσε τελικά μια χρωματική πανδαισία με αρνητικό αποτέλεσμα).

2. Σημεία επικέντρωσης ενδιαφέροντος

Έχοντας υπόψη τα βασικά χαρακτηριστικά των χαρτών, εστίασαμε την προσοχή μας σε σημεία που θα ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις που θέτουν τα γενικά πρότυπα κατασκευής χαρτών. Έτσι, τα σημεία που επικεντρώθηκε το ενδιαφέρον μας κατά την δημιουργία του χάρτη είναι τα ακόλουθα :

2.1. Γεωμετρία

Προσπαθήσαμε να έχουμε σωστή γεωμετρική απόδοση των φαινομένων πάνω στο χάρτη. Το επίπεδο ακρίβειας της γεωμετρίας του χάρτη είναι πάντα σχετικό με τη χρήση αλλά για την διάκριση της πληροφορίας του συγκεκριμένου χάρτη πιστεύουμε ότι είναι ικανοποιητικό.

2.2. Παρουσίαση

Επιλογή δεδομένων και παρουσίαση με την απαιτούμενη πληροφορία.

2.3. Καλλιτεχνική άποψη.

Πιστεύουμε ότι έχουμε ένα οπτικά, σχετικά καλαίσθητο αποτέλεσμα, που επιτρέπει τον σαφή και εύκολο εντοπισμό επιμέρους πληροφοριών, με οπτική ισορροπία χρωμάτων.

2.4. Επικοινωνία

Ο παρόν χάρτης αποτελεί μέσο επικοινωνίας και μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για οπτική χρήση όσο και για περαιτέρω μελέτη.

Αξίζουν συγχαρητήρια στους Οργανωτές που είχαν την αξιόπαινη πρωτοβουλία για την διοργάνωση αυτής της εκδήλωσης,

Σας ευχαριστώ ...

Παρουσίαση έντυπου και ηλεκτρονικού πολιτιστικού οδηγού

Γιώργος Μπλάγας, κοινωνιολόγος

Συντονιστής του έργου

Πριν να ξεκινήσω την εισήγησή μου για την παρουσίαση του έντυπου και ηλεκτρονικού οδηγού του Δήμου Κάτω Κλεινών θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου, προς το Δήμαρχο και τα στελέχη του Δήμου Κάτω Κλεινών, αλλά και τους φορείς και τους κατοίκους του Δήμου, που μας προσέφεραν τη βοήθεια τους σε όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου της καταγραφής και της προβολής των στοιχείων και χαρακτηριστικών του Δήμου Κάτω Κλεινών και της διασυνοριακής περιοχής.

Η καταγραφή και οι δράσεις προβολής και διασυνοριακής συνεργασίας, είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς και είναι σκόπιμο να παρουσιάσω τους συνεργάτες μου. Πραγματοποιήθηκε από τη «Γ. Μπλάγας & Συνεργάτες Ε.Ε.», με διακριτικό τίτλο «ΚοινοΤομή». Στην ομάδα έργου για τη διενέργεια της καταγραφής και της υλοποίησης του έργου συμμετείχαν οι εξής:

- ✓ Γιώργος Μπλάγας, κοινωνιολόγος. Συντονιστής και διερεύνηση κοινωνικών χαρακτηριστικών.
- ✓ Τρύφων Γιαγκούλης, ιστορικός - αρχαιολόγος. Συγκέντρωση στοιχείων και καταγραφή των στοιχείων πολιτισμού.
- ✓ Κώστας Μπλάγας, οικονομολόγος. Συγκέντρωση στοιχείων οικονομίας και γενικής περιγραφής της περιοχής.
- ✓ Δημήτρης Κάλφας, δασολόγος. Συγκέντρωση στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος και καταγραφή σε χάρτη της περιοχής.
- ✓ Χρήστος Μπλάγας, πληροφορικός. Δημιουργία βάσης δεδομένων - σχεδιασμός λογισμικού παρουσίασης του ηλεκτρονικού οδηγού.
- ✓ Οικονόμου Στέφανος, πληροφορικός. Σχεδιασμός ψηφιακού χάρτη.
- ✓ Σάββας Παπαδόπουλος, φωτογράφος. Φωτογραφική αποτύπωση του οικοπολιτιστικού αποθέματος της περιοχής.
- ✓ Ανδρέας Ραλιέφски, μεταφραστής. Μετάφραση κειμένων που θα αξιοποιηθούν για δράσεις προβολής σε γλώσσα ΠΓΔΜ.

- ✓ Θάλεια Κοχλίκη, μεταφράστρια. Μετάφραση κειμένων που θα αξιοποιηθούν για δράσεις προβολής στην αγγλική γλώσσα.
- ✓ Μαρία Χατζή, οικονομολόγος. Γραμματειακή υποστήριξη της ομάδας και επιμέλεια συμπλήρωσης βάσης δεδομένων.
- ✓ Αλέξανδρος Οσταδάκης, γραφίστας. Σχεδιασμός έντυπου πολιτιστικού οδηγού.
- ✓ Αναστάσιος Μποζίνης, τυπογράφος. Εκτύπωση και αναπαραγωγή παραδοτέων.

Οι επιμέρους δράσεις του έργου, συνοπτικά είναι οι εξής:

- Καταγραφή οικοπολιτιστικών στοιχείων Δήμου Κάτω Κλεινών και διασυνοριακής περιοχής. Η καταγραφή πραγματοποιήθηκε με βάση τις υφιστάμενες βιβλιογραφικές αναφορές και πρωτογενή έρευνα. Το αποτέλεσμα της αποτελεί το σώμα πληροφοριών που αξιοποιήθηκε για την υλοποίηση του συνόλου των δράσεων προβολής.
- Δημιουργία φωτογραφικού αρχείου Δήμου Κάτω Κλεινών και διασυνοριακής περιοχής. Με βάση την καταγραφή του οικοπολιτιστικού αποθέματος καταρτίστηκε κατάλογος των σημείων ενδιαφέροντος του Δήμου Κάτω Κλεινών και της διασυνοριακής περιοχής, πολιτισμικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, στα οποία έγιναν επιτόπιες επισκέψεις από μέλη της ομάδας έργου και φωτογραφήθηκαν.
- Σχεδιασμός και δημιουργία χάρτη. Σχεδιάστηκε και δημιουργήθηκε ο χάρτης που είναι ενσωματωμένος στον έντυπο οδηγό και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ηλεκτρονικού οδηγού. Τα βήματα και τη μεθοδολογία για τη δημιουργία του χάρτη εξήγησε ο κος Κάλφας νωρίτερα στην αναλυτική του παρουσίαση.
- Δημιουργία έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού προβολής του οικοπολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Κάτω Κλεινών, που θα παρουσιάσω εκτενώς στη συνέχεια.
- Δημιουργία ηλεκτρονικού βιβλίου (e book) με πολιτισμικά χαρακτηριστικά και στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος. Το ηλεκτρονικό βιβλίο είναι χωρισμένο σε ενότητες προκειμένου να είναι περισσότερο εύχρηστο και περιλαμβάνει το σύνολο των στοιχείων της καταγραφής εμπλουτισμένο με φωτογραφικό υλικό.
- Εγκατάσταση στοιχείων σε τρεις σταθμούς ενημέρωσης (info kiosks).

Ξεκινώντας την παρουσίαση του 28σέλιδου έντυπου οδηγού, που έχει μοιραστεί σε όλους σας στους φακέλους που λάβατε από τη γραμματεία, βλέπουμε ότι χωρίζεται σε τέσσερα βασικά μέρη:

1. Την περιγραφή του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής.
2. Την περιγραφή των μνημείων και του πολιτισμικού αποθέματος, ανά Τοπικό Διαμέρισμα.
3. Την περιγραφή του οικοπολιτιστικού αποθέματος της διασυνοριακής περιοχής.
4. Τον ενσωματωμένο χάρτη της περιοχής.

Μέσω του έντυπου οδηγού της περιοχής τονίζεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας του τόπου και για το λόγο αυτό έχουν επιλεγεί φωτογραφίες από παραδοσιακά σπίτια ή οικιστικά σύνολα, ενώ ο σχεδιασμός του εξωφύλλου και κάποιων εσωτερικών φωτογραφιών - με τον αποχρωματισμό και την παράθεσή τους σε ασπρόμαυρο υδατογράφημα - τονίζει την επιλογή αυτή. Έτσι δίνεται μία πιο «ρομαντική» εικόνα της περιοχής, με στόχο να θέλξει τους επισκέπτες.

Γενικά υπάρχει ισορροπία μεταξύ κειμένων και φωτογραφικού υλικού, που αξιοποιήθηκαν για το έντυπο, καθώς από τη μία πλευρά έπρεπε να δοθεί ικανοποιητικός αριθμός πληροφοριών, ενώ από την άλλη έπρεπε να προσεχθεί και η αισθητική του εντύπου, ώστε να είναι φιλικό στον χρήστη.

Το σημείο του εντύπου στο οποίο δίνονται αρκετές πληροφορίες είναι ο χάρτης, για τον οποίο δημιουργήθηκαν πρωτότυπα σήματα, που παρουσιάζονται σε ειδικό υπόμνημα και εντάσσονται στο χάρτη σηματοδοτώντας το σύνολο των μνημείων και των αξιολογών σημείων του Δήμου Κάτω Κλεινών. Ο χάρτης φέρει διπλώματα και εντάσσεται στο έντυπο σε ειδική θήκη που έχει δημιουργηθεί στο οπισθόφυλλο.

Προχωρώντας στην παρουσίαση του ηλεκτρονικού οδηγού για το οικοπολιτιστικό απόθεμα της περιοχής του Δήμου Κάτω Κλεινών και της διασυνοριακής περιοχής, βλέπουμε ότι εισάγοντας τον ψηφιακό δίσκο στον ηλεκτρονικό υπολογιστή η εφαρμογή ξεκινάει αυτόματα (auto run). Ο σχεδιασμός στον ηλεκτρονικό οδηγό είναι πιο «αυστηρός» γεγονός που φαίνεται ξεκάθαρα στο συνολικό σχεδιασμό (π.χ. γραμματοσειρές, φωτογραφικό υλικό, μορφή σελίδων παρουσίασης κλπ).

Ο ηλεκτρονικός οδηγός ξεκινάει από το καλωσόρισμα του Δημάρχου. Στην επάνω δεξιά πλευρά υπάρχει η επωνυμία και το λογότυπο του Δήμου, ενώ στην κάτω αριστερή πλευρά τα στοιχεία του προγράμματος χρηματοδότησης. Στην επάνω πλευρά της οθόνης

παρουσιάζεται κολάζ αντιπροσωπευτικών φωτογραφιών του Δήμου Κάτω Κλεινών. Στην επάνω δεξιά πλευρά της αρχικής σελίδας παρουσιάζονται σε οριζόντια διάταξη οι επιλογές: «ΑΡΧΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ», «ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ» και «ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ». Περιδιαβαίνοντας στις ενότητες αυτές βλέπουμε την εκτενή βιβλιογραφία που αξιοποιήθηκε για τη συγκέντρωση των στοιχείων της περιοχής, καθώς και την ομάδα έργου.

Στο αριστερό μέρος της οθόνης παρατηρούμε τις θεματικές ενότητες: «ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΚΛΕΙΝΩΝ», «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ», «ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ», «ΟΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ» και «ΧΑΡΤΗΣ ΟΙΚΟΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ». Οι ενότητες αυτές χωρίζονται σε υποενότητες, που παρουσιάζονται με την επιλογή της ανάλογης ενότητας, καθώς το μέγεθος των πληροφοριών είναι σχετικά μεγάλο και απαιτείται διάρθρωση «ανάποδου δέντρου» προκειμένου το σύνολο του υλικού να οργανωθεί κατάλληλα για να είναι φιλικό στον χρήστη. Το σύνολο σχεδόν των παρουσιαζόμενων πληροφοριών συνοδεύεται από αντίστοιχο υλικό φωτογραφικής τεκμηρίωσης, ώστε ο χρήστης να έχει σαφέστερη εικόνα για τους χώρους, μνημεία ή σημεία που περιγράφονται.

Ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο χάρτης παρουσίασης του οικοπολιτιστικού αποθέματος. Με την επιλογή του χρήστη παρουσιάζεται ο χάρτης σε πλήρη οθόνη, ενώ δίνονται αναλυτικές οδηγίες για τη χρήση του και για τις δυνατότητες να γίνει πλοήγηση με τα βελάκια που παρουσιάζονται στο κάτω αριστερό μέρος της οθόνης, αλλά και για τις δυνατότητες παρουσίασης αναλυτικών πληροφοριών τόσο για τους οικισμούς, όσο και για τα μνημεία με την επιλογή τους πάνω στο χάρτη. Οι πληροφορίες αυτές παρουσιάζονται σε ειδικές «μάσκες» και αφορούν κείμενα και φωτογραφική τεκμηρίωση των αναφερόμενων σημείων. Ο διαδραστικός χάρτης έχει αναφορές για το σύνολο των οικισμών και μνημείων της περιοχής του Δήμου Κάτω Κλεινών, ενώ συνοδεύεται από ειδικό υπόμνημα, που εξηγεί το σύνολο των επισημασμένων σημείων στο χάρτη.

Ο ηλεκτρονικός οδηγός έχει μοιραστεί σε όλους σας οπότε μπορείτε, εκτός από τα σημεία που είδαμε ενδεικτικά μαζί, να περιηγηθείτε στις σελίδες του και να δείτε και να γνωρίσετε το σύνολο των στοιχείων που σας ενδιαφέρουν.

Σας ευχαριστώ πολύ.